

همایش‌ها و دانش‌افزایی دبیران

● دکتر سیاوش شایان

همایش به گردهمایی‌هایی برای ارائه دستاوردهای جدید آموزشی و پژوهشی گفته می‌شود. از گذشته‌های دور و در کشور ما برای کنگره، کنفرانس، سمینار و همانند آن‌ها از واژه «همایش» استفاده می‌کنند، اما واقعیت این است که هر یک از آن‌ها هدف خاص خود را دنبال می‌کنند. کنگره برای گردهمایی عمومی اعضای یک حزب، گروه یا دسته علمی یا سیاسی به کار می‌رود، کنفرانس بیشتر برای ارائه یافته‌های علمی و بحث درباره آن‌هاست و سمینار برای گردهمایی‌هایی به کار می‌رود که حل یک مسئله و تبادل نظرات علمی و یافتن راه‌حل‌هایی برای آن را دنبال می‌کنند. در سال، همایش‌های گوناگونی برگزار می‌شوند که شاید مخلوطی از موارد فوق باشند، اما گردهمایی‌های جغرافیایی دو جنبه متفاوت دارند: یا برای ارائه موضوعات و دستاوردهای جدید علمی در قلمرو عام جغرافیا هستند که ما آن‌ها را «همایش موضوعی» می‌گوییم یا بحث و بررسی و ارائه شیوه‌های جدید و روش‌های تدریس و ایده‌ها و نظریات تازه در قلمرو «آموزش جغرافیا» هستند.

مشارکت در ارائه مقاله در هر یک از دو زمینه فوق برای دبیران جغرافیا دستاوردهای علمی فراوان دارد و مسلماً در بهبود تدریس جغرافیا و افزایش مهارت‌های تدریس آنان تأثیرگذار است. ارائه مقاله از تجربیات آموزشی یا پژوهش‌هایی که دبیران انجام می‌دهند، خود، سبب بهبود فعالیت‌های ذهنی مقاله‌نویسی و ارائه یافته‌های علمی

در قالب یک مقاله علمی می‌شود. کسانی که این نوع مقالات را می‌نویسند معمولاً ذهنی سازمان‌یافته و علمی دارند که به ارائه مقاله در قالب مقدمه، روش تحقیق، بیان مسئله، فرضیات و متن مقاله و نتیجه‌گیری از یافته‌ها و انتقال آن‌ها به دیگران ختم می‌شود. هدف نویسندگان این نوع مقالات معمولاً انتقال یافته‌های آموزشی به همکاران دیگری است که ممکن است به شیوه‌های آموزشی آنان کمک کند یا دیدگاه‌های تازه و ایده‌های نوینی را در قلمرو آموزش جغرافیا به دبیران بیاموزد. در این زمینه معمولاً انجمن‌های علمی دبیران جغرافیا پیش‌تازند و هر گردهمایی آنان با انتقال تجربیات به همکاران همراه است. گاه در این گردهمایی‌ها کارگاه‌های آموزشی (در زمینه موضوعی یا آموزشی) و غالباً بازدیدهای علمی سازمان‌یافته نیز ارائه می‌شوند که شرکت در آن‌ها، چه به صورت اجراکننده و چه آموزنده، مفید است و تجربه‌ای ماندگار به‌شمار می‌آید. این بخش از همایش‌ها شاید برای برخی از همکاران جذاب‌تر از دیگر بخش‌های یک همایش باشد و علاقه بیشتری به آن داشته باشند. یک بخش جذاب در همایش‌های آموزشی جغرافیا، بخش پرسش و پاسخ در آن‌هاست که معمولاً در انتهای سخنرانی یا ارائه هر یک از سخنرانان اجرا می‌شود و در آن به شرکت‌کنندگان فرصت داده می‌شود تا ایده‌ها و نظریات خود را درباره کارگاه یا سخنرانی ارائه‌شده مطرح و پرسش‌هایی درباره نقاط قوت و ضعف سخنرانی ارائه‌شده بیان کنند. برخی از سخنرانان برای پرورش ایده‌های خود، به این پرسش‌ها بسیار علاقه‌مندند و به کمک آن، ایده خود را به قول معروف

«چکش کاری»

می‌کنند و از این فرصت برای تکمیل مقاله و ایده خود بسیار استقبال می‌کنند. در واقع، می‌توان بخش پرسش و پاسخ را قلب تپنده یک همایش علمی دانست و از آن تجربیاتی مفید برای چالش‌های ذهنی آموخت.

سخنرانی‌های موضوعی در همایش‌های موضوعی جغرافیا از جمله فرصت‌هایی هستند که می‌توان از آن‌ها برای افزایش دانش یا به‌روز کردن آن بهره گرفت؛ سخنرانی‌ها و همایش‌هایی با موضوعاتی چون فناوری‌های نوین در جغرافیا، تحولات روابط شهر و روستا، فرونشست زمین و شهرها، آینده شهرها، مدل‌های نوین در بررسی حرکت‌های دامنه‌ای، تغییرات آب‌وهوایی و کشاورزی، آب‌وهوا و سکونتگاه‌های تازه، تحولات جمعیت در پهنه جغرافیایی ایران، جایگاه جغرافیا در جایگزینی شهرهای جدید در نواحی ساحلی و ده‌ها موضوع دیگر مانند آن‌ها که از سوی جغرافی‌دانان و انجمن‌های متعدد و جغرافیایی در طول سال برگزار می‌شوند، فرصت‌هایی برای به‌روز کردن دانش جغرافیایی دبیران فراهم می‌آورند که شاید همچون کلاس‌های درسی دانشگاهی، مطالب نوین و دستاوردهای تازه علم جغرافیا و مدل‌های تازه بررسی‌های جغرافیایی و تحلیل سرزمین را به دبیران آموزش می‌دهند تا با تکیه بر آن‌ها و برقراری ارتباط با متون کتاب‌های درسی جغرافیای دوره متوسطه، بر غنای موضوعات جغرافیایی مطرح‌شده در کتاب‌ها بیفزایند و آن‌ها را به نسل آینده منتقل کنند.

روی هم‌رفته، هم مشارکت در تولید مقاله و ارائه آن در همایش‌ها و هم شرکت در آن‌ها در جهت دانش‌افزایی برای معلمان و دبیران، فرصت بسیار خوبی برای یادگیری و به‌روز کردن مهارت‌های تدریس و تعمیق دانش جغرافیاست؛ اما یک دستاورد مهم دیگر این همایش‌ها را نباید از نظر دور داشت و آن، دیدار همکاران، استادان، متخصصان موضوعی و بحث و گفت‌وگوی مستقیم با آنان و تبادل تجربیات علمی و آموزشی و حتی دیدار مجدد دوستان دوره دانشجویی و کسانی است که هر سخن آنان یا به افزایش مهارت و علم می‌انجامد یا صمیمیت دوستی را با هم‌رشته‌ای‌ها و همکاران غنا می‌بخشد. بنابراین، شرکت در همایش‌ها را غنیمت بشمارید.